

et

Euroopa Liit
Regionaalpoliitika

inforegio

| nr 27 | september 2008 |

panorama

**Regionaalpoliitika ja laienemine
ühinemiseelse rahastamise
abil hoo võtmine**

Sisukord

Regionaalpoliitika ja laienemine ühinemiseelse rahastamise abil hoo võtmine

Kandidaatriikide arenemise võimaldamine ühinemiseelse abi rahastamisvahendi abil

Kuna Euroopa Liit jätkab kiiret laienemist, muutub kandidaatriikidele antav abi järjest keerukamaks. Ülevaade sellest, kuidas algne ühinemiseelne abi on saanud uued mõõtmed.

Regionaalareng: oluline samm Lääne- Balkanile ELi liikmestaatuse suunas

Detsember 2005: oluline verstapost endisele Jugoslaavia Vabariigile Makedooniale selle teel Euroopa Liidu liikmestaatuse suunas.

Ühinemiseelse abi piiriülene komponent

Viimastel aastatel on piiriülese koostöö toetamisele ja julgustamisele Euroopa regioonide vahel järjest rohkem tähelepanu pööratud.

Aruanne: puhtama tuleviku rajamine

Nüüd, kui Bulgaaria on teel Euroopa Liiduga seotud tuleviku suunas, aitab ühinemiseelse struktuuripoliitika raames rahastamine ühel linnal oma keskkonda saastavaid jäätmete kõrvaldamise ja veesüsteeme moderniseerida. Panorama reisib Rusesse, Bulgaaria suurimasse sadamasse Doonau ääres.

Koha pealt: majanduskasvu eest võitlemine Horvaatias

Koha pealt: edasipürgimine Türgis – uus lähenemine regionaalsele konkurentsivõimelisusele

ISPA tegevuses: Horvaatia, Rumeenia, Bulgaaria

Koha pealt: Bulgaaria ja endine Jugoslaavia Vabariik Makedoonia – teejuhid piiriüleses koostöös

Netis

4

7

8

10

15

17

20

21

23

Fotod (lk): European Commission (3, 4, 6, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 22), EAR (7), Ministry of Economy, Labour and Entrepreneurship, Croatia (15), Croatian National Tourist Board/Josip Madračević (16), Ministry of Industry and Trade, Turkey (17, 18), Ministry of the Sea, Transport and Infrastructure, Croatia (20), Reporters (21).

Kaanefoto: Trogir, Horvaatia. Foto: Serdar Yagci/iStockphoto
Teised autorid: Tipik S.A.

Toimetaja: Raphaël Goulet, Euroopa Komisjon, Regionaalpoliitika peadirektoraat.

See ajakiri on inglise, prantsuse, saksa, horvaadi, makedoonia ja türgi keeles trükituna taaskasutatud paberile ning on saadaval 22 Euroopa Liidu keeles:
http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm

Käesolevas väljaandes väljendatud arvamused kuuluvad autoritele ja ei peegelda tingimata Euroopa Komisjoni vaateid.

(Potentsiaalsete) kandidaatriikide homseks ettevalmistamine

Euroopa Liiduga ühinemist taotlevate riikidega lähedaste suhete arendamine on ülioluline. Ühinemiseelne rahastamisvahend (IPA, Instrument for Pre-Accession Assistance) on uus rahastu, mille eesmärk on aidata kaasa kandidaatriikide ja potentsiaalsete kandidaatriikide jõupingutustel mõista paremini, kuidas liit toimib, ning kohandada liikmelisuseks valmistumisel riiklikke tegevussuundi, eeskirju ja määrusi.

IPA ühendab ühe katuse alla ELi programmid ja ühinemiseelset rahastamisvahendid ning tagab abisaajatele riikidele suurema paindlikkuse abi kohandamisel oma vajadustele, võimaldades samas paremat koordineerimist sidusrühmade, liikmesriikide ja rahvusvaheliste finantsorganisatsioonidega.

Panorama käesolevas numbris on tähelepanu IPA kahel regionaalpoliitika peadirektoraadist hallataval komponendil: piiriüleline koostöö ja regionaalareng. Esimene taotleb ELi liikmesriikide ühise piiri mõlema poole ametiasutustevahelise koostöö edendamist. Viimane on mõeldud investeeringute toetamiseks sellistes valdkondades nagu infrastruktuuriarendus samal viisil, mil toetatakse Liidu piires regioone Euroopa regionaalarengu fondi ja ühtekuuluvusfondi raames. Esimest korda on ühinemiseelset abi kavandatud ja ellurakendatud strateegilisemalt mitme aasta jooksul, tagades sellega investeeringute tuumprojektidele vahendite pideva ja katkematu voolu. IPA võimaldab seega abisaajatel riikidel tutvuda sellega, kuidas selliseid aktsioone Liidus ellu rakendatakse, päevaks, kui nad täisliikmetena ELi ühtekuuluvuspoliitikast abi saama hakkavad.

Info regio Panorama ajakirja käesolevas väljaandes tõstame esile erinevaid viise, mil abisaajad riigid haldavad ja rakendavad ellu IPAst ja selle eelkäijast ISPAst rahastatavaid projekte, nähtuna riikide eneste esindajate ja lisaks ka Komisjoni asjatundjate silmade läbi. Arvan, et see on oluliseks vastastikuse õppimise ettevõtmiseks nii olemasolevatele liikmesriikidele kui ka Liidu tulevastele liikmetele.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'DHübner'.

Danuta Hübner
Regionaalpoliitika volinik

Kandidaatriikidel võimaldatakse areneda ühinemiseelse rahastamisvahendi kaudu

Samal ajal, kui jätkub hoogsalt Euroopa laienemine, on muutumas kandidaatriikidele abi andmine üha arenenumaks. Käesolevas artiklis heidame pilgu sellele, kuidas esialgne ühinemiseelne abi on omandanud uued mõõtmed.

Horvaatia, nagu kõik kandidaatriigid, võib kasutada ELi abi keskkonnakaitseprojektide tarbeks.

Kandidaatriikidele ühinemiseelse rahastamise kaudu antav abi sai 1. jaanuarist 2007 kiirema käigu, kui kõik sellega seotud ELi programmid ja rahastamisinitsiatiivid asendati ühe meetme – ühinemiseelse rahastamisvahendiga (IPA, Instrument for pre-accession assistance).¹ Varem PHARE, PHARE CBC, ISPA, SAPARDi ja CARDSiga kaetavad programmid ning Türgi rahastamisvahendid andsid olulisi tulemusi, kuid nende haldamise ja iga initsiatiivi teistega rütmis hoidmise protsess on muutunud kõigile asjaosalistele lihtsamaks. Mitte ainult seda, vaid riigiasutused on palju tihedamalt kaasatud ning seda suurema vastutuse määraga strateegilise planeerimise ja programmeerimise eest. IPAsse kuulub palju uusi kontseptsioone,

nagu mitmeaastane programmeerimine, strateegiline planeerimine ja regionaalsetele asutustele ning kohalikele organitele initsiatiivi võimaldamine. Selline laiem raamistik annab kandidaatriikidele palju rohkem ruumi oma majanduste ja institutsioonide ning seega oma ettevõtjate ja haldajate oskuste arendamiseks.

Piire lükatakse kaugemale

Ühinemiseelne abi on varem keskendunud institutsioonide rajamisele ning investeerimisele ühenduse tegevuse põhisuundade võtmevaldkondadesse. Investeerimine viidi ellu ühinemiseelse struktuuripoliitika rahastamisvahendi (ISPA, Instrument for Structural Policies for Pre-Accession),

¹ Antud abi õigusluseks on 17. juulil 2006 vastuvõetud nõukogu määrus (EÜ) nr 1085/2006.

Üksikasjalikumad rakenduseeskirjad kehtestab nõukogu määrus (EÜ) nr 718/2007 12. juunist 2007.

peamiselt üleeuroopaliste võrkude ja keskkonna valdkonda tehtavatele investeeringutele keskendunud projektidele orienteeritud rahastamisvahendi, kaudu. IPAga on tavapärasel viisil ületatud, nii et infrastruktuuriinvesteeringud ühendatakse konkurentsivõimelisust, uuenduslikkust ja tööhõiveloomet tõhustavate meetmetega.

IPA viis komponenti

Rahalisi vahendeid eraldatakse viie komponendi kaudu: I siirdeabi ja institutsioonide rajamine; II piiriülene koostöö; III regionaalareng (transport, keskkond ja majandusareng); IV inimressursside arendamine (inimkapitali tugevdamine ja tõrjutuse vastu võitlemine); V maaelu arendamine (maaelu arendamise tüüpi meetmed).

Komponendid I ja II on avatud kõikidele Lääne-Balkani abisaajatele maadele ja Türgile. Komponendid III, IV ja V on avatud ainult kandidaatriikidele (nimelt Horvaatia Vabariigile, Türgi Vabariigile ning endisele Jugoslaavia Makedoonia Vabariigile. Nende ülesehitus peegeldab täpselt struktuuri-, ühtekuuluvus- ja maaelu arendamise fondide haldamis- ja programmeerimis põhimõtteid. Seega võimaldab IPA abisaajatel maadel osaleda algstaadiumist nende ühenduse ühtekuuluvuse tegevuse põhisuundade rahastamisvahendite haldamises. Nende programme juhtimisega vahetult kogemusi saades, omandavad nad sobilikku positsiooni edaspidiste struktuuri-, ühtekuuluvus- ja maaelu arendamise fondide vastuvõtuks, kui nad neid kasutama saavad hakata.

Kandidaatriigid saavad esimest korda rahastamisest kasu, et katta tegevusi, mis on sarnased ELi liikmesriikides ja regioonides ühtekuuluvuspoliitika rahastamisvahendite alusel rahastavate tegevustega. Märkimisväärne osa regionaalpoliitika ja tööhõive peadirektoraahtides hallatavatest IPA rahalistest vahenditest eraldatakse Lissaboni tüüpi kulutustele (sõltuvalt riigist ligikaudu 15–20% üldisest programmieraldisest).

Heaks näiteks on Türgi regionaalse konkurentsivõimelisuse rakenduskava, milles suurem osa rahastamisest on pühendatud Lissaboni tüüpi programmidele (2007–2009 üldine programmeelarve 187 miljonit eurot ühenduse 75%-se panusega). Programmi alusel rahastavate projektide hulka kuulub tööstusinfrastruktuuri loomine ja uuendamine, rahastamisvahendite võimaldamine, uurimis- ja arendustegevuseks kasutamise edendamine, innovatsiooni ja tehnoloogia arendamine, nõudlusest ajendatud konsultatsiooniteenused ning koostöövõrkude loomine.

IPA tulemuste ilmumine

Senini on saavutatud IPA muljetavaldavamad tulemused rakenduskavade koostamise käigus. Kui strateegilised ühtsuraamistikud (mis sarnanevad liikmesriikide riiklikele strateegilistele tugiraamistikele) koostati keskvalitsusasutuste juhtimisel, siis programmid koostasid pädevad ministriumid tihedas koostöös regionaalsete asutuste ja sidusrühmade ning kodanikuühiskonna esindajatega.

IPA

Potentsiaalsed kandidaatriigid

Kandidaatriigid

Kõrvuti nende programmeerimise tuumülesannetega, võimaldas IPA samuti riiklikel organitel arendada finantsjuhtimise ja -reguleerimise oskusi.

Selle suhteliselt lühikese ajaga (programmide ettevalmistamisele ja läbirääkimistele kulub vähem kui aasta) on eduka ellurakendamise oluliste eeltingimuste ja põhimõtete suhtes kokkulepitud. Nende hulka kuulvad programmide kuuluvus, tuumsektorite ja ebasoodsate regioonide abistamisele keskendumine ning selle tagamine, et programmid täiendaksid teisi rahastamisvahendeid ning edendaks sidusrühmade vahelisi partnerlussuhteid. IPA areneb edaspidi ELi ühtekuuluvuspoliitika ja selle rahastamisvahendite haldamisel hindamatuks ressursiks.

Kiire pilk IPA komponendi III alusel rahastatud projektidele demonstreerib nende mitmekesisust ja lisaks nende strateegilist tähtsust.

Jäätmehoolduse toetamine Türgis

Balikesiri tahkete jäätmete käitlemise projekti eesmärgiks on vähendada põhjavee ja keskkonna reostust Balikesiris ning ümbruskonna külades ja suurendada korduskasutamist ning ringlust Balikesiri, Bigadiçi, İvrindi, Kepsuti, Pamukçu, Susurluki ja Savaştepe tarbeks regionaalse tahkete jäätmete käitlemise süsteemi rajamisega vastavalt ühenduse õigustikule ja Türgi seadusandlusele. Aastaks 2035 teenib projekt umbes 444 000 inimese suurust

elanikkonda. Projekti eeldatav kogumaksumus on 14 miljonit eurot, sealhulgas umbes 10 miljonit eurot IPA tuge. Projekt peaks saama valmis ning olema käigus aastaks 2011.

Horvaatia keskkonnaprojektid

Infrastruktuuri suurprojekte rahastatakse Horvaatia keskkonna rakenduskava raames. Siin rahastatakse uusi tahkete jäätmete ja heitvee seadmeid, mis on täielikult kooskõlas vastavate ELi keskkonnanormidega. Näiteks kavandatakse kaasaegseid tahkete jäätmete käitlemiskeskusi Spliti linna (Lecevisa), kuhu tulevad jäätmete matmispaik, jäätmete kogumiskeskused, ringlussevõtt ja mehaanilise ning bioloogilise töötlemise jaam. Projekti kogumaksumust hinnatakse 68 miljonile eurole. Samuti kavandatakse uusi heitveepuhastusjaamu ning kanalisatsioonivõrkude uuendamist linnadele Slavonski Brod, Knin ja Drnis. Projekti kogukulud hinnatakse vastavalt 27 ja 18 miljonile eurole.

Investeeringisabi kandidaatriikides on vaid murdosa liikmesriikidele kättesaadava investeeringisabi tasemest,² kuid paneb tugevat rõhku tuleviku institutsioonide ja struktuuride rajamisele. See annab ärimaailma juhtidele ning riigiteenistujatele üliolulisi kogemusi investeeringiprojektide koostamisel ja haldamisel, valmistades neid ette selleks ajaks, kui nad struktuurivahendite programme täielikult juhtima asuvad.

IPA vahendid on samuti kättesaadavad kandidaatriikidele Lääne-Balkanist, nagu näiteks Bosnia-Hertsegoviinale.

² IPA üldine eraldis käesolevale rahandusraamistikule 2007–2013: 11,5 miljardit eurot. 2007–2009, saab näiteks Horvaatia IPA raames aastas 34 eurot ühenduse vahendeid inimese kohta, samas kui Bulgaaria saab struktuurivahendite programmidest 110 eurot inimese kohta.

Regionaalne areng: Lääne-Balkani oluline samm ELi liikmelisuse poole

Detsember 2005 tähistas endisele Jugoslaavia Makedoonia Vabariigile olulist verstaposti Euroopa Liidu (EL) liikmeks saamise teel – Euroopa Ülemkogu määras talle „kandidaatriigi“ staatuse. See kuulutas riigis tehtud edusamme ning avas uusi uksi, võimaldades talle juurdepääsu ühinemiseelse abi viiele komponendile. See on võimaldanud riigil 2007. aastast saadik regionaalpoliitika sidusrühmana oma tuleviku rajamises aktiivset rolli etendama hakata.

Victor da Fonseca

Teedeehitustegevus endises Jugoslaavia Makedoonia Vabariigis.

Regionaalarengu ühinemiseelse abi komponendist, struktuuri- ja ühtekuuluvusfondide eelkäijast, tulenevalt on endine Jugoslaavia Makedoonia Vabariik töötanud välja strateegiadokumendi. See on lisaks rakenduskavale, mis määratleb riigi vajadusi ja prioriteete olemasoleva 27 ELi liikmesriigi eeskuju järgides.

Selline strateegiline ja sektorprogrammeerimine on andnud riigi ametiasutustele võimaluse vastutada sotsiaal- ja majandusarengu eest koostöös kodanikuühiskonnaga.

Regionaalarengu rakenduskava üks peaesmärke on panna jätkusuutlikku arengusse ning riigi regionaalsesse integreerumise Lääne-Balkaniga. Ühenduse abi keskendatakse esialgu transpordi- ja keskkonnasektoritele – regionaalse konkurentsivõimelisuse sisselülitamist enne 2010. aastat ei oodata.

Peale Euroopa rahaliste vahendite haldamise ja seire haldusstruktuuride paikapanemise haldavad riigi ametiasutused hetkel kaht rakenduskavast rahastatavat suurprojekti. Need projektid on riigile ehtsaks katseks, kuna hõlmavad ELi standardite ja tavade rakendamist suures mastaabis ning mitmes valdkonnas – keskkonnamõjuanalüüsides rahastajate koordineerimiseni.

Esimene suurprojekt puudutab piki transpordikoridori nr 10 Demir Kapjia ja Smokvica vahelise uue kiirteelõigu ehitamist. See tähendab Salzburgi ja Thessalonica vahelise üleeuroopalise võrgustiku valmimist, avades riiki veelgi, mis on vajaduseks regionaalsel integreerumisel. Projektil on kogueelarveks 155 miljonit eurot, mis koosneb ELi, Kreeka (bilateraalse rahastamise kujul), Euroopa Investeeringupanga (laenu kaudu) ja riigi panustest.

Teine projekt hõlmab Prilepi 75 000 elanikule töökindla kanalisatsiooni süsteemi ning heitveepuhastusjaama tagamist. Pehme vee ja bioloogilise mitmekesisuse ressursid teevad riigist regiooni põhilisi looduslikke reservuaare. Töötlemata heitveest põhjustatud raske reostus ja lisaks ka töötlemata asula- ja tööstusreovesi kujutab aga endast tõelist ohtu jätkusuutlikule arengule ning elanike elukvaliteedile. Tulevatel aastatel ökonoomselt toimetulemiseks on vaja avaliku sektori poolt märkimisväärseid investeeringuid. Teise projekti maksumus on tõusmas peaaegu 20 miljoni euroni, millest EL kaasrahastab kokku 6 miljonit eurot ning ülejäänud katab riigi panus.

Arvestades endises Jugoslaavia Makedoonia Vabariigis mitme aasta vältel tehtud edusamme ning vaatamata meetmete tasemele, mida säilitada tuleb, loob antud ühinemiseelne periood riigi tuleviku jaoks Euroopa peres ning konkreetsemalt regionaalpoliitikas tõelisi väljavaateid.

Ühinemiseelse rahastamisvahendi piiriülene komponent

Viimaste aastate jooksul on tuntud üha laiemalt ära piiriülese koostöö toetamise ja ergutamise tähtsust Euroopa regioonidele. Piiriäärsed regioonid kannatavad hulgest neile omastest halvemustest keskregioonidega võrreldes. Harilikult on nad vähem arenenud ning tihti seisavad vastakuti geograafiliste ning demograafiliste väljakutsetega; peale selle jäävad nende majanduslikule mõjusfäärile ja arengupotentsiaalile väga tihti ette piirist enesest põhjustatud õiguslikud, administratiivsed, majanduslikud ja kultuurilised takistused. Antud tegurid on eriti teravad Euroopa Liidu välispiiride ääres.

Moray Gilland ja Irina Nicolaescu

IPA piiriülese koostöö programmid ELi liikmesriikide osalusel

Bulgaaria – endine Jugoslaavia Makedoonia Vabariik	Aadria meri	Bulgaaria – Serbia	Küpros – Türgi	Ungari – Horvaatia	Rumeenia – Serbia
Kreeka – endine Jugoslaavia Makedoonia Vabariik	Bulgaaria – Türgi	Kreeka – Albaania	Kreeka – Türgi	Ungari – Serbia	Sloveenia – Horvaatia

Koostöö on olnud kaua ELi ühtekuuluvuspoliitika võtme-komponendiks, kõigepealt INTERREGi ühenduse algatuse ja nüüd Euroopa territoriaalse koostöö eesmärgi kaudu. Üks ühinemiseelse rahastamisvahendi põhirollidest on aidata kandidaatriike ühtekuuluvuspoliitika ellurakendamiseks ette valmistada, sellest ka IPA piiriülese mõõtmeloojika. Samal ajal on mõeldud IPA kasutamise uuel programmeerimisperioodil piiriülese koostöö tagamiseks lahendada ka mõnesid neist administratiivsetest raskustest, millega koostöö ELi välispiiride ääres minevikus vastamisi on seisnud.

Rangelt võttes toetab IPA piiriülene komponent kolme tüüpi koostööd. Esiteks rahastab ta piiriülest koostööd

ühest küljest liikmesriikide ja teisest küljest kandidaat-või potentsiaalse kandidaatriikide vahel. Teiseks toetab ta piiriülest koostööd kandidaat- ja potentsiaalsete kandidaatriikide eneste vahel. Lõpuks võib see komponent toetada kandidaat- ja potentsiaalsete kandidaatriikide kaasamist riikidevahelistesse koostööprogrammidesse territoriaalse koostöö eesmärgi raames, eriti Kagu-Euroopa ja Vahemere programmidesse.

Käesolev artikkel keskendub esimesele nendest elementidest, mis toetavad liikmesriikide ja (potentsiaalsete) kandidaatriikide vahel (vt kaarti) kuni 12 programmi. Enamik nendest programmidest on juba käigus ning esimene projektide kutse Sloveenia-Horvaatia

Kaks Euroopa loomaaeda Ungarist ja Serbiast teevad koostööd hariduse ja keskkonnakaitse tõhustamiseks.

programmile on juba lõpetatud (üksikasju annab juurde www.interreg-slohucro.com).

Enamik programme on regiooni poliitilise geograafia tõtu suhteliselt väikesed, maapõhised programmid. (Tähtsamaks) erandiks on Aadria programm, mis saab aastani 2013 üle 200 miljoni euro ning hõlmab kaheksat riiki.

Uus, radikaalsem lähenemine piiriülesele koostööle

Raske on vähendada IPA piiriülese komponendi radikaalset iseloomu. Esiteks eraldatakse iga programmi vahendeid programmi, mitte riigi pealt. See lahendab ühe peamistest kunagistest halvemustest ELi välispiiride koostööprogrammide puhul – erinevate Liidu sees ja väljas olevate rahastamisallikate koordineerimisega seotud raskused.

Teiseks on piiriülene komponent kättesaadav kõikidele kandidaat- ja potentsiaalsetele kandidaatriikidele – erinevalt IPA regionaalarengu, inimressursside ja maaelu arendamise komponentides, mis on kättesaadavad ainult kandidaatriikidele. See on eriti oluline terves regioonis piiriülese koostöö vastu tuntava kõrge taseme tõttu. Riikide suhteliselt väike suurus tähendab, et märkimisväärsed arvud nende inimestest elavad piiriäärsetes regioonides ning see võib tähendada, et piiriga seotud küsimused on tihti poliitiliselt päevakorras esmajärgus. Nende väljajätmine piiriülesest koostööst oleks saatnud välja väga negatiivse ja edasiliikumist pärssiva signaali. Seetõttu saavad kõik asjasse puutuvad riigid kasu struktuurifondide lähenemise raames ellurakendatavates programmides osalemisest isegi enne liiduga ühinemise kandidaatriikides saamist.

See on IPA piiriülese komponendi kolmas peamine uuenemus. Kooskõlas eesmärgiga kasutada neid programme edasiseks struktuurifondide ellurakendamiseks, peegeldavad IPA piiriülised programmid struktuurifondide eeskirju nii täpselt kui võimalik. See tähendab esiteks, et programme

juhatakse mitmeaastasel alusel. Asjakohaste riikide esindajatest koosnev kontrollkomitee vastutab programmi juhtimise eest ja teda toetab piiri mõlemalt poolelt pärit personaliga sekretariaat. Peale selle peavad kõikidel projektidel olema partnerid piiri mõlemalt poolt ning neid valivad ühiselt osalevad riigid, mitte ainult komisjon.

Erinevalt nendest fundamentaalsetest muutustest piiriüleses koostöös võib programmide sisu tunda vähem radikaalsena, kuna rajaneb piiriülese koostöö edule mujalt Euroopast. Programmid pakuvad tuge majanduse ja turismi arengule, sotsiaal- ja kultuurisidemetele, keskkonnakaitsele, transpordi arengule ning väiksemastaapsele infrastruktuurile. Ühel tasandil seega paistavad nende piiriüleste programmide hüved ilmselgetena. Projekti-partnerid asjasse puutuvatelt piiriäärsetel aladel saavad vahendeid, mis lubavad neil töötada koos oma naabritega ning juhtida projekte, tagades tulemusi kohalike elanikkondade majandus- ja sotsiaalarengu jaoks.

Ent piiriülene koostöö ei piirdu ega saa piirduda lihtsalt kohaliku tasandiga. Oma ühistes piiriäärsetes regioonides koos töötades saavad riigid minna vastu väljakutsetele, mis ületavad poliitilisi piire. Üleujutuste ennetamine on üks selline valdkond, kus üleujutusel ühel pool piiri võib olla põhjusi teisel pool. Lisaks võivad mõned kohaliku tasandi projektid olla seotud riikliku ja Euroopa poliitika küsimustega. Selles kontekstis saaks IPA piiriülestes programmides arendada mustlaste või Doonau ja Tisza taoliste jagatud vesikondadega seotud projekte ning neil võib olla mõju kohalikust, piiriülesest piirkonnast palju kaugemal.

Lõpuks on olemas teine kiht hüvesid, mida arvesse peaks võtma – neid võib kirjeldada institutsionaalsete hüvedena (potentsiaalsetele) kandidaatriikidele. Nendes programmides osalemisega saavad nende riikide riiklikud ja kohalikud ametiasutused kogemusi struktuurifondide tüüpi programmide ellurakendamisel, kaasaarvatud kontrollkomiteedes osalemisel, projektivaliku protseduuridel ning finantskontrolli- ja auditeerimissüsteemide rajamisel.

Kokkuvõtted

2009. aasta esimene kvartal on IPA piiriüleste programmide jaoks võtmeperiood. Enamik programme peab oma ametlike käivitusüritusi ühes kontrollkomitee koosolekuga, et tõsta programmide profiile piiriäärsetes regioonides ja teha algust projektide ettepanekute kaasamise protsessiga. Tähtis on antud üliolulisel etapil kõikide programmide nähtavus säilitada.

IPA piiriülised programmid moodustavad ELi ühinemisele abi piires strateegilise mõõtmega, tagades (potentsiaalsetele) kandidaatriikidele õppimisraamistikku ELi ühtekuuluvuspoliitika ellurakendamise ettevalmistusteks.

IPA piiriülene komponent kujutab endast seega ELi koostööpoliitika laienemist, nii geograafiliselt kui majanduslikult, Kagu-Euroopasse. See toob potentsiaalseid lisahüvesid, kuid samuti suurema vastutustaseme vajadusega programmide kõikide osapoolte enama ambitsiooni ja proaktiivse kaasatuse järele.

Puhtamat tulevikku ehitades

Samal ajal, kui Bulgaaria sirutab tuleviku poole ELis, aitab ühinemiseelse struktuuripoliitika raames rahastamine ühel linnal kaasajastada oma keskkonda reostavaid jäätmekõrvaldus- ja veesüsteemi. Panorama reisib Rusesse, Bulgaaria suurimasse Doonau-äärsesse sadamasse (rahvaarv: 160 000), et vaadata, kuidas üle 40,5 miljoni euro ELi toetusi aitab linnal täita veevarustus- ja jäätmehooldusnorme ning jätta ohtlik ja aegunud infrastruktuur minevikku.

Heitvee paiskamine linna ühest väljavoolust Doonausse Ruses Bulgaarias.

Heitvesi ja raisatud vesi – kaksikutest probleemid

Doonau voolab mööda Bulgaaria linnast Rusest, tuues kaasa kaubandust, külastajaid ja kultuurivahetust – nii nagu on seda tehtud sest saadik, kui roomlased esimest korda siia elama asusid. Kui ta Rusest välja voolab, ei võta ta endaga kaasa mitte ainult praame ja reisilaevu, vaid ka terve linna puhastamata kanalisatsiooni sisu. Linna ühe väljavoolu seisukohast, millest väljub umbes 240 000 liitrit sekundis, tundub „Sinine Doonau” valesi pandud nimi olevat.

Samal ajal, kui puhastamata asula- ja tööstusreovesi koguneb otse jõkke valamiseks kollektoritesse, voolab 45% linna puhtast veest linna torustikust aegunud torude lekete tõttu välja – mis teeb veevarud ettearvamatuks, kulukaks ja mikrobioloogilise saaste ohu tõttu ohtlikuks.

Kui vesi tõesti peaks kodukraanist voolama, on tal olnud teel läbi ligikaudu 447 km pragunevaid, murenevaid torusid, millest 64% on ehitatud asbesttsemendist. „Meie võtmeprobleem on see, et terve süsteem ehitati 1970. aastatel ega ole sest saadik uuendatud – ta on lihtsalt ära kulunud,” seletab Sava Savov – ViKi, linna regionaalse veevarustustevõtte, Water Supply and Sewerage Ltd, juht.

Kõik see muutub 2010. aasta lõpuks, kui Bulgaaria ulatuslikema veeprojekti tulemused ennast tunda annavad. Saades kasu 75%-st ELi kaasrahastamisest, (35,1 miljonit eurot) ELi ühinemiseelse struktuuripoliitika rahastamisvahendi (ISPA, Instrument for Structural Policies for Pre-accession) alusel, võimaldab Ruse integreeritud veeprojekt linnal täita kaht ELi vett puudutavat võtmedirektiivi: need, mis reguleerivad asulaheitvee puhastamist ja joo-givett. See annab uusi efektiivsemaid pumpe;

kümme asendushüdrofoori, tagades linna kõrghoonetele pideva varustuse; 20,5 km asendustoru torustikuga varustuseks; kõige lekkimisaltimate torude remondi; laiendatud jaotusvõrgu ja täiesti uue kanalisatsioonisüsteemi ning puhasti.

Jäätmete energiaks muutmine

Savov, nüüd ViKi juht, oli viis aastat tagasi tehnilise üksuse juhataja, kes üritas linna puudulikku kanalisatsioonisüsteemi kokkuvarisemast päästa: „Mäletan, et meil oli ummistus, ja ma läksin seda kollektori juurde eemaldama. Selle puhastamisele kulus kaks päeva intensiivset tööd ja ma olin nädal aega haige – peavalu, kõhuvalu – kogu komplekt. Puhastamata heitvee aurud on sedavõrd toksilised,“ ütles ta, kui me vaatasime, kuidas üks linna 11 kollektorist oma sisu tühjendades Doonau veed pruuniks muutis. Selline puhastamata olme- ja tööstusreovee pidev vool põhjustab linnale aastal 2010. jõustuva ELi asulaheitvee puhastamise direktiiviga pahuksisse mineku. Olukorra lahendamiseks on Ruse integreeritud veeprojekti üheks võtmelemendiks kanalisatsioonisüsteemi täielik kapitaalremont. Üksteist kollektorit ratsionaliseeritakse üheks keskkollektoriks, mis suunab heitmed tehnika viimase sõna järgi sisustatud puhastisse, tehes lõpu sajanditevanusele ohjeldamata väljavoolu tavale.

Linna uus heitveepuhasti, mis laiub rohkem kui 42 000 m²-l, kusjuures edaspidiseks kasutamiseks on reserveeritud veel 100 000 m², on piisavalt võimas 240 000 inimesega elanikkonna võrdse reostuskoormuse töötlemiseks. See on keskmiselt ühe inimese pealt päevas toodetava heitvee alusel arvutatav mööteühik ning võtab arvesse 2030. aastaks oodatavat elanikkonnakasvu. Puhasti on projekteeritud

täitma ELi norme vastavalt tänapäeva parimale tavale ning käesoleva projekti aluseks on puhastussetete anaeroobse eemaldussüsteemiga aeratsioonipuhasti. Kaheksa etappi jaotavad reovee puhatatud veeks ja puhastusseteteks – nende hulka käivad mehaanilised protsessid, nagu näiteks erinevad filtratsioonitasemed ning aeratsiooni, anaeroobsete mikroorganismide kasutust ja settepaakide vahelist tasakaalu kaasavad bioloogilised töötused. Ammoonium oksüdeeritakse, nii et see moodustab nitraadi, mis seejärel destilleeritakse elementaarlämmastikuks ning fosfor sadestatakse välja. Selleks ajaks, kui protsess on läbitud, on süsinik, fosfaadid ja nitraadid eraldatud ning läbipaistev, töödeldud heitvesi voolab jõkke samal ajal, kui ülejäänud puhastussetted kogutakse kokku ja lastakse lisatööstusest läbi. Pärast õhu käes kuivatamist ning nelja anaeroobse tööstuse etapi läbimist jõuavad puhastussetted metaankääritustanki, kus tekkiv metaan kogutakse kokku ning ladustatakse 990 m³ gaasimahutis. Sellega koetakse bio-gaasipõhist elektrijaama ning kütteagregaati – pakkudes üheskoos sooja ja elektrit. Integreeritud veeprojekt on käigus 2005–2010 ning investeeritavad vahendid muudavad hetkel Doonaud rikkuvad jäätmed energiaallikaks.

Joogivesi – katkematu puhtama vee varu

Ent mitte ainult keskkond ei hakka saama projekti ulatusest kasu – paraneb elanikkonna tervis, säilivad veevarud, luuakse töökohti ning ülejutusohut viiakse miinimumini.

Kuigi 71% rahastamisest läheb kanalisatsioonisüsteemi kaasajastamisele ning puhasti ehitamisele, pannakse ülejäänud kõrvale puhta vee varu parandamiseks. Linnast väljaspool on alanud töö linna veallikast teise pumba-jaamani viiva 20,5 km torustiku väljavahetamise kallal

Jäätmete ohutu kõrvaldamine – olmejäätmekambri täitmine.

Uus veevärgi toru parandab paigaldamise järel puhta veega varustamist.

– kunagised kaks peamist veevarustuse torujuhet, üks osa ehitatud 1950. aastatel ja tehtud asbestsemendist ning teine betoonist tehtu ehitatud 1960. aastate lõpus. Need on väga viletsas seisundis – tegur, mida teeb tõsisemaks leketest ja ebaadekvaatsetest pumpadest põhjustatud madalamad veetasemed. Pumpadele mõjub rohkem hõõrdumist, kuid veetasemed nende sees on madalad.

Tööpõllul on alltöövõtjal uue torujuhtme ehituse eest vastutavaks täiskoormusega inseneriks Adam Harazim, kes selgitas, et kahekordse läbimõõduga ja klaasiga tugevdatud plastikust valmistatud asendustorusid tuleb kohelda austusega. „Toru haprus kasvab läbimõõduga, nii et kaevame välja ühe toru korraga ning stabiliseerime selle viivitamatult pinnase tagasitäitega. Torude kvaliteeti kontrollitakse nii tehases, objektile toimetamisel ja seejärel kaks korda paigaldamise järel. Tahes-tahtmata on väiksemaid kõrvalekaldeid ning projekteerimisvigu, mis korrigeeritakse objektil,“ ütles Harazim.

Leping sõlmiti 2007. aasta lõpus ning 5 km 20-st on juba maha pandud. „Torud on eri pikkustega ning iga lõik on arvutil modelleeritud, et tagada täielik sobivus,“ selgitas hr Harazim.

Torujuhtme äärde tuleb umbes 60 betoonkambrit reguleersulguritele, harude ja väljavooluühendustele. Juhe tuleb katta raudteeliinide ja teede aluse nelja riste tarbeks – kõik see tuleb teha, kasutades kõige ajakohasemat tehnoloogiat. Kogu ehitustööde programm kavandati arvestades ilmatingimusi ja Doonau-alust põhjavett ja lisaks ka kogukonna põllumajandusvajadusi, kuna enamus torujuhtmest paigaldatakse Ruse ümbruse põldudele.

Ülesvoolu, linna veeallika juures, on esimesel pumba-jaamal uus pump juba käigus. Võimsusega 500 liitrit sekundis ja 25% energiasäästlikumana toidetakse pumpa 6 000 voldiga – 75% ettevõtte igakuisest 153 640 miljoni suurusest elektriarvest kulub Ruse ja 100 000 majapidamise moodustava linnastu varustamisele.

„Mitte keegi poleks suutnud rinda pista sellises suurusjärgus ettevõtmisega,“ ütles Savov, „mida te siin näete, on ISPA rahastamisprotsessiga tegeleva direktoraadiga Regionaalarengu ministeeriumi, kolme omavalitsust projekti haldamisel abistava kolme konsultatsioonifirma ja siis ViKi enese – veevarustusettevõtte – vahelise koostöö tulemus. Valmimise järel pole linnal varustusprobleeme ega reostusohte,“ lisas ta.

Selge on, et aastatepikkuse alainvesteeringu ja sellest tulenenud terve süsteemi kooshoidmise vaeva tunnistajaks olnud Savovi puudutavad arengud ja linnale antav abi isiklikult: „Tahate teada, mis tunne mul on, nähes kogu seda muutust, sellise suuremastaapse investeeringu saabumist? Esimest korda on tunnen ennast tõeliselt eurooplasena.“

Üks hästi ehitatud jäätmete matmispaik vahetab välja juhusliku ulakaadamise

Samal ajal, kui veeprojekt on täielikult käivitumas, kooskõlastatakse teist infrastruktuuri suurprojekti. Kus varem polnud ELi vastava valdkonna eeskirju täitvaid jäätmete matmispaiku, on nüüd käigus Ruseti ja regiooni nelja teist linnavalitsust teenindav uus jäätmete matmispaik. Projekt sai ISPAlt natuke üle 5,5 miljoni euro ja tõi kaasa 18 ulakaadamispaiga sulgemise ning sellele järgnenud piirkonna jäätmehoolduse ja tõrje paranemise, sealhulgas: paranenud korduskasutuse ja ringluse määrad; paremini korraldatud kogumise ja transpordi; saasteainete põhjavette ja Doonause nõrgumist ennetava keskkonnateadliku kõrvaldamise ning paranenud seire.

Rusest 3 km kaugusel, mahutavusega 2 337 000 m³ ja elueaga 22 aastat, on objekt kolm tava/olmeprügi sektsiooni kogumahutavusega 1 819 726 m³ (ja ruumi veel kahe ehitamisele). Veel kaks on püsijäätmete jaoks, mis tavaliselt tulevad ehitussektorist, kogumahutavusega 121 955 m³. Veel kaks sektsiooni on ehitatud spetsiaalselt ohtlikele jäätmetele ja on kogumahutavusega 1 500 m³.

Ohtlike jäätmete sektsioonid seisavad tühjal ning lähitulevikus tõenäoliselt jäävadki seisma, kuna nad ehitati nende võimalikku kasutust silmas pidades. Nad on kinni kaetud ning ümbritsetud kõrge, kindla piirdega ning need, mis on pandud kõrvale teiste sektsioonide jaoks, on täiustatud keeruka äravoolusüsteemiga, mis kogub ja neutraliseerib lagunevatest jäätmetest tuleva vedeliku. Ulakaadamispaikades nõrgub see keskkonnale ohtlik vedelik otse maapinda, saastades ümbritsevat maad ja sattudes veevarustusse. Hästi ehitatud jäätmete matmispaigas, nagu näiteks Ruse omas, tulevad süsteemist lõpuks välja puhtamad tahkained, mis lähevad seejärel matmispaika tagasi, ning ohutu vesi, mis väljutatakse kanalisatsioonisüsteemi.

„Ent asi pole ainult neutraliseerimises, vaid ka ärakasutamises,“ ütles jäätmete matmispaiga juht Plamen Kanazizov, „rajame metalli, klaasi, plasti ja paberi eraldamiseks täismõõtmega ringlussektsiooni kahe erineva süsteemiga olme- ja ehitusjäätmete töötlemiseks.“

Tema soovitus jäätmete kõrvaldussüsteeme ja matmispaiku planeerivatele linnadele on selge: „Kõige olulisem on objekti eluiga, lõpuks saab ta täis. Võitlus käib selle üle, kuidas laiendada objekti kasutamist nii kaugele, kui võimalik, jäätmete ringlussevõtmise kaudu igal võimalusel.”

Ruse – rahastamine EList ostab linnale nii palju aega, et see uuesti jalule saaks

Ruse, uhke oma ELi vahendite läbipaistva kasutamise ajaloo üle, naudib lõpuks majanduskasvu, mis on revolutsiooniks linnas, mis kannatas 1980. aastate keskel lähedalt Rumeeniast pärit kloriidiheitmete tõttu massilise väljarände all. „Kõik läksid,” ütles linnapea Bojiday Yotov. „Kui 1989. aastal leidsid aset demokraatlikud muutused, saime päranduseks majanduskaose. Päägugi kõik asjad linnas olid välja suremas ja me kannatasime ühe kõrgeima töötustaseme käes Bulgaarias.”

Ruses ringi kõndides hakkavad silma mõnda aega tagasi osaliselt ühinemiseelsete rahastamisvahendiga rahastatud projektidest teatavad sildid – Phare raha on läinud väikeettevõtete sektorisse ja regionaalarengusse ning ISPA on etendanud fundamentaalset rolli kahe võtmetähtsusega eelpool mainitud infrastruktuuriprojekti käivitamisel.

Kuigi nad hakkasid pihta, kui Bulgaaria oli alles ühinemiskandidaat, jätkusid projektid planeeritult riigi ELi liikmeks saamise järel. Mitte ainult riigi staatus ELi suhtes ei teinud läbi muutuse – rahastamisvahendil muutus nimi, muutudes ühinemiseelseks rahastamisvahendiks (IPA, Instrument for Pre-Accession Assistance). Ning nimemuutusega tuli teine fookus; nüüd ühendab see infrastruktuuriinvesteeringuid konkurentsivõimelisust, innovatsiooni ja töökohtade loomist tõhustavaid meetmeid.

Kahtlemata on selge, et rahastamine EList on peatanud Ruse jätkuva vajumise majanduslikku stagnatsiooni ning laguneva infrastruktuuriga puust ja punaseks saanud lootusetusest põhjustatud väljarändamise. Meeleolu tõus, mida taolised projektid linnale on toonud, on ajendanud linnavalitsust tuleviku üle uuesti järele mõtlema – linnapea jaoks on jõukuse allikas selge. „Meie suureks tugevaks küljeks on alati olnud meie asupaik,” selgitab Yotov. Sadama ja suure kommunikatsiooniteljena tõmbas Ruse järk-järgult ligi välis- ja sisemaiseid investeeringuid ning võttis suuna tõusule. Nüüd on seal töötusemäär 3,15%, mis on isegi pealinna, Sofia, omast madalam.

„2006. aastal, Strasbourg’i klubi liikmena, avaldas mulle muljet Strasbourg’i linnapea, kes ütles, et Rusest saab üks kiirema arenguga linnu Bulgaarias, ning tal oli täiesti õigus,” lisab Yotov. Kuuekümmne laeva linnas, nagu seda nimetasid roomlased, sildus eelmise aasta sadamas 450 reisilaeva, tuues kaasa turismibuumi ja hapnikku majandusele.

Kui kunagi oli Ruse tööstuslinn, siis hetkel on linna põhifookuseks transport ja logistika: sinna ehitatakse

Bulgaaria suurimat tööstusparki. Sisse voolavad välismaised investeeringud; järgmise aasta lõpuks avab linnas haru Prantsuse hüpermarketikett. Viie tuhande istekohaga spordi- ja meelelahutuskeskus, uus viie tärniga hotell ja kaubanduskeskus, Bulgaaria suurima avaliku ja erasektori partnerlusprojekti vili, on kõik ehitamisel.

Uut optimismitunnet on tänavail näha. Kui temalt küsitakse arvamust linna tuleviku kohta, ütleb 26-aastane tõlk Lachezara Raykova: „Läksin 2005. aastal Veliko Tarnovo Ülikooli inglise keelt ja tõlkimist õppima ja arvasin, et tulen lõpetamise järel paariks kuuks tagasi, lihtsalt et otsustada, kuhu edasi minna. Arvasin, et pean töökoha saamiseks ja isiklikuks arenguks Sofiasse kolima.” Ent kui ta tagasi tuli, oli ta meeldivalt üllatunud – linn pakkus enam, kui ta oodanud oli: „Olen ikka veel siin. Mul on tööd, turismi on, külastajaid on. Mul pole kolimise kavatsust, olen siin rahul.”

Aga kas on midagi, mis riiki ikka veel pidurdab? Ta vastab kõhklemata. Ta usub, et on vaja rohkem lugupidamist seaduse vastu. Kui sama arvab piisavalt palju helge peaga noori professionaale, ei öitse mitte ainult Ruse tulevik.

Nõrutuskolonn prügilaeeritist amoniaagi eraldamiseks.

ELi raha parandab Ruse elanike elu.

Fakte ning arve

Ühinemiseelne struktuuripoliitika rahastamisvahend (ISPA, Instrument for Structural Policies for Pre-Accession)

- Kestis 2000–2006 eelarvega üle 1 miljardi euro aastas.
- 300 infrastruktuuriprojekti (keskkond ja transport) 10 abisaajale maale 2000–2003: Bulgaaria, Tšehhi Vabariik, Eesti, Ungari, Läti, Leedu, Poola, Rumeenia, Slovakkia ja Sloveenia.
- 2004–2006: Bulgaaria ja Rumeenia on ISPA abisaajad riigid, Horvaatia alates 1.01.2005.
- Rajaneb samadel põhimõtetel kui ühtekuuluvusfond.
- Eesmärgiks on tutvustada kandidaatriikidele ELi protseduuride, poliitika ja rahastamis põhimõtete suhtes.

Ühinemiseelne rahastamisvahend (IPA, Instrument for Pre-Accession Assistance)

- Annab rahalist abi kandidaatriikidele (Horvaatia, Türgi ja endine Jugoslaavia Makedoonia Vabariik) ning potentsiaalsetele kandidaatriikidele (Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina, Montenegro, Serbia ja Kosovo ÜRO julgeolekunõukogu resolutsiooni 1244 alusel) alates 1.01.2007.
- Rahastab siirdeabi, institutsioonide rajamist ja piiriülest koostööd kandidaatriikides ja potentsiaalsetes kandidaatriikides. Samuti toetab kandidaatriikides regionaalarengut, inimressursside arendamist ja maaelu arengut.
- Vahetab välja 2000–2006 PHARE, ISPA, Sapardi, CARDSi programmid ja Türgi ühinemiseelse rahalise abi.
- 2008. aasta eelarve on üle 1 miljardi euro.
- 2007. aastale eelnenuid programmid ja projektid viiakse lõpule aastaks 2010.

Horvaatia majanduskasvu eest seistes

Värsket infot Horvaatia 2007–2009 regionaalse konkurentsivõimelisuse rakendusekava kohta

ELiga liitumise teel ootab ees palju väljakutseid ja avastusi. Majandus- ja struktuuriarengud, mida ühinemiseelsete majandused saavutama peavad, nõuavad neilt järsku arengut, kuid see protsess tekitab majanduses tugevaid külgi, mis aja jooksul vastu peavad. Horvaatia Vabariik on hea näide liitumise väljakutsetele otse näkku vaatavast kandidaatriigist. Horvaatia alustas liitumisläbirääkimisi 2005. aasta oktoobris ning kõikide ühinemiseelsete tingimuste täitmisel loodab protsessi lõpule viia 2009. aasta lõpuks.

*Sanja Fišer, jaoskonna juhataja, ja Ivana Gorički, nõunik
ELi programmide ja projektide ettevalmistamise ning ellurakendamise osakond
Horvaatia Majandus-, Töö- ja Ettevõtlusministeerium*

CARDSi programmist rahastatav äriinnovatsiooni tugikeskus ehitusfaasis Nova Gradiška linnas Horvaatias.

1990. aastast alates astus Horvaatia märkimisväärsed samme toimivaks turumajanduseks kohanemiseks. See oli väga heaks lähtekohaks, ent ELi majandusnormide täitmiseni oli käia veel pikk tee. Sissetulekutasemed jäid ELi keskmisest kaugemale maha ning kasvumäärad olid ebaühtlased. Probleemiks olid jätkuvalt sotsiaal-majanduslikud raskused ühes täitmisel vajavate uute keskkonnakaitse standarditega. Nende probleemide ja teiste väljakutsetega rinda pistmiseks saab Horvaatia ühinemiseelse rahastamisvahendi (IPA) raames rahalist abi. 2007. aasta algusest kasutada olev IPA programm koosneb viiest komponendist. Horvaatia jaoks on just regionaalarengut ja konkurentsivõimelisust kattev kolmas komponent (IIIC) eriti otsustav ning aastaiks 2007–2009 on ajakavasse võetud 35,35 miljoni euro eest projekte.

Selle regionaalse investeeringu südames on **regionaalse konkurentsivõimelisuse rakenduskava (RCOP, Regional Competitiveness Operational Programme) 2007–2009**. RCOPi eesmärgiks on luua riigis sotsiaalselt ja majanduslikult ühtekuuluvust ning arendada institutsioone, mis suudavad tulla toime mitmeaastaste investeerimisprogrammide ja struktuurifondide edaspidise haldamisega. Programmi ellurakendamise eest vastutab Horvaatia Majandus-, Töö- ja Ettevõtlusministeeriumi kolm jaoskonda.

Regionaalse konkurentsivõimelisuse programmist lähemalt

RCOPi reguleerib kolm prioriteeti. Kaks neist puudutavad investeerimist ja horisontaalseid meetmeid Horvaatia majanduse harmoniseerimiseks ELiga ning kolmas katab projektijuhtimisteemasid.

Horvaatia looduslik ilu on potentsiaalne majandusrikkuste allikas.

1990. aastate pärand

1990. aastate sõda põhjustas vältimatult raskeid infrastruktuurikahjustusi ning pealekauba olid 1990. aastad tunnistajaks suurte riigimandis ettevõtete allakäigule. Selle tohutu vapustuse pärandiks on olnud see, et riigi paljud osad jäävad maha majandusnormist, mida nad täitma peaks, kusjuures kasv on kesine VKEde seas. Need valdkonnad vajavad majanduskasvu ja välisinvesteeringute stimuleerimiseks palju paremaid äritoesüsteeme, nagu näiteks äritsoone, inkubaatoreid, tehnosiirdekeskuseid ning muid suunatud teenuseid. Samuti on nendes regioonides suurt potentsiaali turismiga seotud infrastruktuuri koha pealt. Paljudega nendest meetmetest on algust tehtud juba ELi eelneva abi raames, kui CARDSi programm rahastas 2005. aastal PHARE raames projektisarja ning sillutas teed äriga seotud infrastruktuuri toetuste süsteemile.

Investeeringuprioriteetid

Seega keskendub esimene investeeringuprioriteet infrastruktuuri rajamisele kümnesse vähim arenenud maa-kondadest, ühendatuna selle aluseks oleva ärikeskkonna tugevdamiseks mõeldud inimressursiinvesteeringutega.

Ühinemiseelses viimases faasis on üldiselt Horvaatia VKEdel osutunud raskeks konkurentsivõimelisuse säilitamine. Kui sellega nüüd kohe midagi ette ei võeta, võivad taolised nõrgad küljed esile kerkida korduvalt oodatud ühtse Euroopa turu uutes tingimustes. Niisiis puudutabki RCOPi raames kõikidel tasanditel tõhusa äritoe tagamist,

luues positiivse investeerimiskliima. Need eesmärgid täidetakse kergemini ja kiiremini samal ajal riiklikku haldusefektiivsust parandades, ergutades pesade arengut ning rajades kõikjal riigis e-äri keskusi.

Antud prioriteedi veel üheks mõõtmeks on tehnosiirdele ning uute toodete turuletoomiseks vajalike õige infrastruktuuri loomisele. Sellega seoses tuleb avalikel asutustel käsile võtta ettevõtlusoskused ja intellektuaalomandi küsimuste haldamine. Üheks taoliseks projektiks on eluslooduse teaduste tehnoloogia müügi- ja inkubatsioonikeskuse (BioCenter) rajamine. See põnev areng loob laiaulatusliku infrastruktuuri tehnoloogia- ning teadmispõhistele toodetele ja VKEdele. BioCenter, mille asukohaks saab Zagrebi Ülikooli linnak, hakkab etendama olulist rolli ka ülikooli turule lähemale toomisel. Ta hakkab toimima ülikooli ja tööstusliku sektori vahelise otsese vahendajana ning teadlasi ja üliõpilasi ettevõtlus- või tööstusliku sektori karjäärideks valmistama.

Lõppmäng

Kui ellurakendamine praktika tasandil käivitunud on, tagab RCOP koordineerimise paljudele projektidele, mis jätkavad Horvaatia majanduse ja selle ELi ühtsesse turgu integreerumise ümberkujundamist. Majanduse iga osa peab selle saavutamiseks end kokku võtma – muidu IPA kaudu rahastamine efektiivne ei ole. Lõppude lõpuks saab need eesmärgid saavutada ainult riiklike ja ELi algatuste ühendamise kaudu, kus kõik kättesaadavad rahastamisallikad võimalikult efektiivselt ära kasutatakse.

Edasiliikumine Türgis

Uus lähenemine regionaalsele konkurentsivõimelisusele

Assoc. Prof. Dr. Yavuz CABBAR, Türgi Tööstus- ja Kaubandusministeeriumi rakendusüksuse juhataja, selgitab, kuidas majandus IPA 2007–2010 rakenduskava kaudu areneb

Dotsent dr Yavuz Cabbar, Türgi Tööstus- ja Kaubandusministeeriumi ekspluatatsioonistruktuuri juhataja.

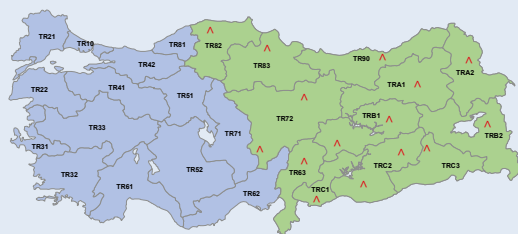
ELiga ühinemine on suur samm astuda, mis nõuab arvukaid majandus- ja struktuurimuutusi. Ühinemisele abivahend püüab kandidaat- ja potentsiaalseid kandidaatriike oma ühinemisevalmistustes toetada, sealhulgas luua raamistiku struktuuri- ja ühtekuuluvusfondidest rahastatavate programmide haldamiseks. IPA sees on viis komponenti ning kandidaatriigina saab Türgi kasu neist kõigist. Regionaalse konkurentsivõimelisuse rakendusprogramm (RCOP, Regional Competitiveness Operational Programme) on Türgis IPA ellurakendamise üheks põhidokumendiks.

Suurt pilti silmas pidades

RCOPi raamistikus on toe eesmärgiks suurendada Türgi majanduse konkurentsivõimelisust, et see ühilduks ELi majandusega ning et vähendada regionaalseid sotsiaal-majanduslikke ebavõrdsusi. Põhimõte on selge, ent ülesanne on tohutu, seega peab piiratud ressursse maksimaalse mõju saavutamiseks väga konkreetselt suunama. Välja valitakse piiratud arv sektoreid, regioone ja prioriteete ning kõik programmid pannakse püsti täpselt määratletud parameetritega ühes tulemuste pideva jälgimisega.

Võtmesektorid ja -regioonid

Programm keskendub VKEde tegevuse arendamisele tootmises ja turismis, teabeühiskonnas, uurimis- ja arendustegevuses ning innovatsioonis. Geograafilises mõttes keskendub programm re-

© EuroGeographics Association for the administrative boundaries

- NUTS II regioonid, mille sissetulek elaniku kohta on üle 75% Türgi keskmisest.
- NUTS II regioonid, mille sissetulek elaniku kohta on alla 75% Türgi keskmisest.
- ▲ 15 kasvukeskust.

gioonidele, kus sissetulek inimese pealt on alla 75% Türgi riiklikust keskmisest (12 NUTS¹ II regioonid). Nendes regioonides on tugev keskendumine 15 kasvukeskusele, mis on tehtud kindlaks strateegilise ühtsusraamistikuga.

RCOPi raames toetatavad regioonid

Iga programmis suhtes kehtib kolm võtmeprioriteeti:

Prioriteet 1: ärikeskkonna parandamine

Selle prioriteedi raames hõlmavad projektid parema ärikeskkonna loomist, et suurendada uute ettevõtete arvu, tõhustades olemasolevate tööhõivevõimalusi suurendavate ettevõtete tootlikkust ja konkurentsivõimet.

Prioriteet 2: äriühisuse ja ettevõtlike kasvutamise

Antud juhul on eesmärgiks parandada ettevõtete efektiivsust ja lisandväärtust, samas tõhustades nende ettevõtlussuutlikkust ning tõstes tööhõivet ja üldist regionaalset konkurentsivõimelisust. See ergutab VKEsid võtma kasutusele ettevõtjalikumad

1 Lõplikud otsused NUTS regioonide kohta võetakse vastu alles iga konkreetse kandidaatriigi liitumisel.

Kaasajastatud tööstustsoon Arsini, Türgis Trabzonist idas asuvas rannikulinnas.

kultuuri ning aitab neil ära kasutada välist tuge stabiilsetele ettevõtetele planeerimisega, mis arvestab olemasolevaid ja edaspidiseid ärivajadusi.

Prioriteet 3: tehniline abi

Tehnilist abi pakutakse, et tagada programmi tulemuslik ellurakendamine ning IPA ressursside efektiivne kasutamine. See tähendab rakendusüksuse ning teiste RCOPi ellurakendamisse kaasatud institutsioonide haldusvõimsuse parandamist. RCOPi kogueelarve on 187 miljonit eurot 75%-se ELi panusega.

RCOPi keskendamisstrateegia: konkurentsivõimelisuse kaart

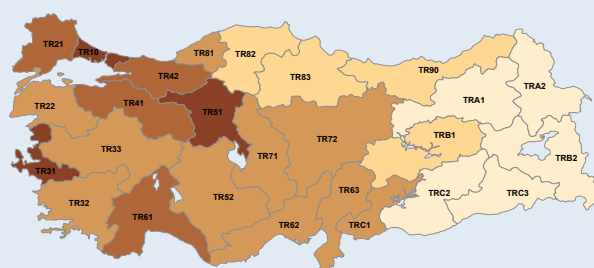
Ökonomeetrist mudelit kasutati selleks, et näidata, kuidas konkurentsivõimelisus regioonide vahel erineb ning sellest töötati välja „Türgi konkurentsivõimelisuse kaart”.

NUTS II teise tasandi sees kasutab ökonomeetiline mudel kasutab 10 peateema (demograafiline, tööhõive, haridus, tervist, tööstus, põllumajandus, finants, infrastruktuur, turism ja muud jõukuse näitajad) all liigitatavat 42 erinevat näitajat. Seejärel määrab ta igale regioonile konkurentsivõimelisusindeksi, rakendades igapähe suhtes kordajat. Tekkinud kaart näitab erinevaid regioonide vahelisi konkurentsivõimelisuse tasemeid. Seejärel see märgistatakse värvikoodidega viide rühma, kus heledaim toon esindab madalaimat konkurentsivõimelisuse taset.

Programmide ise on töötatud välja konkreetsete regioonirühmade jaoks antud kaardi ja selle komponentide üksikasjalikuma

analüüsi kaudu, mis tõi ilmsiks regionaalsed majandus- ja sotsiaalomadused ning kasvupotentsiaali.

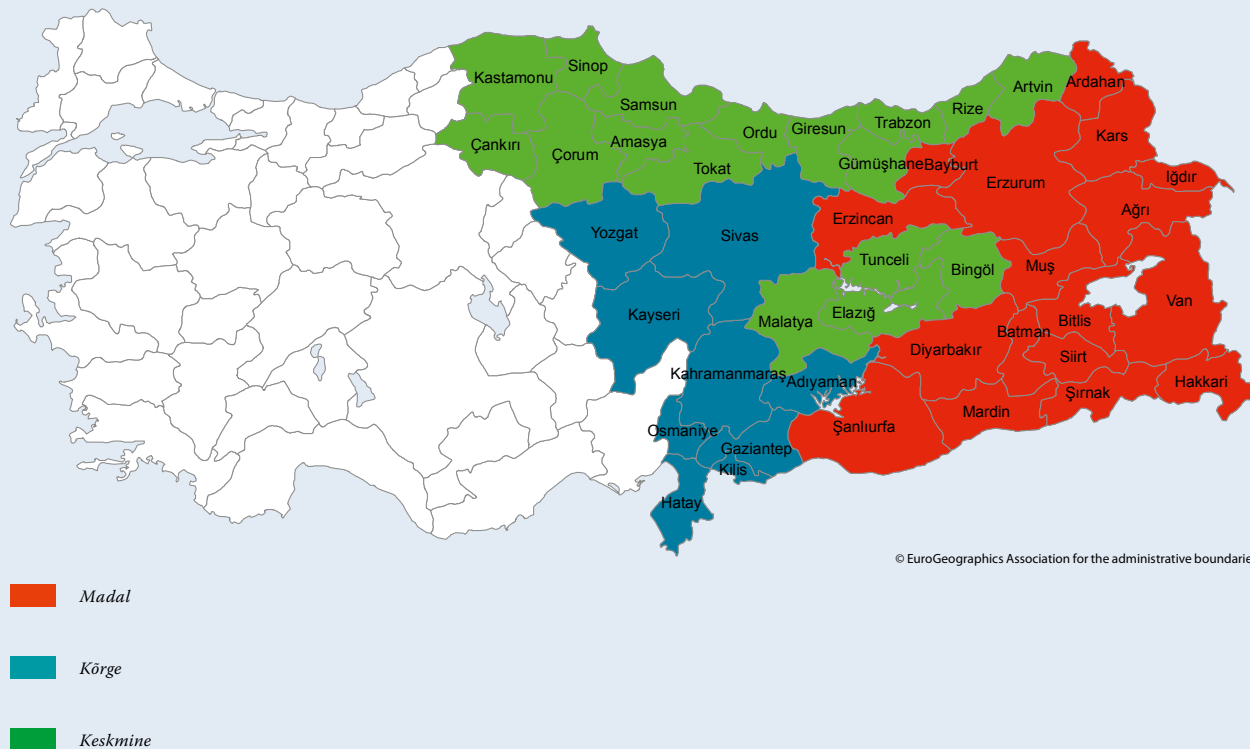
Türgi konkurentsivõimelisuse kaart

© EuroGeographics Association for the administrative boundaries

- Baasinfrastruktuur, ettevõtlus ja käivitamisnõustamine ning finantstoetused, regioonide- ja institutsioonidevaheline partnerlus, turism
- Baasinfrastruktuur, ettevõtlus ja käivitamistoetused ja -nõustamine, diversifitseeritud finantstoetusmehhanism, regioonide- ja institutsioonidevaheline partnerlus, turism
- Ekspordi-, tootlikkuse- ja tootearendusealane koolitus, institutionaliseerimine ja info- ja arvutitehnoloogia, tehnosiire ja -uendus, sertifitseerimine ja standardiseerimine, laenuatagatiste süsteem, turism
- Kobardamine, uued tehnoloogiad, riskikapital ja laenuatagatiste süsteem, sertifitseerimine ja standardiseerimine, uurimis- ja arendustegevuse ning info- ja arvutitehnoloogia kasutamine, IPR
- Uurimis- ja arendustegevus, innovatsioon, info- ja arvutitehnoloogia infrastruktuur, rahvusvaheline ja regioonidevaheline sünergia ning partnerlus ja IPR

Sihtregioonide rühm interventsiooni mõttes

Järgmisel illustratsioonil on konkurentsivõimelisuse kaarti muudetud, et näidata ainult RCOPi sihtregioone ning kolme sarnase konkurentsivõimelisuse tasemega regionirühma. Seejärel saab suunata igale rühmale konkreetseid meetmeid.

Õige lähenemine õigele regioonile

Kus konkurentsivõimelisus on madal, keskenduvad projektid suuresti baasinfrastruktuuri edendamisele, ettevõtlusele ja käivitamisele, nõustamisele ja finantstoele, koos regioonide ja institutsioonidevaheliste partnerlustevõrgustega. Turismiprojektid on veel üheks ettevõtete ergutamise vahendiks.

Need valdkonnad saavad kasu ka projektide ja ettevõtete vahelistest parematest koostöövõrgustikest, et jagada näiteks ühiseid turundusstrateegiaid või tootmisprotsesse.

Keskmise konkurentsivõimelisuse tasemetega regioonides keskenduvad projektid institutsionaalsete struktuuride, ärikonsultatsiooniteenuste, tootearenduse ning regioonisiseste ja -vaheliste partnerlussuhete loomisele. Kus sektori-tevahelised partnerlussuhted näitavad äriksuvõimelisuse, ergutatakse neid, kui nad ei püüa konkurentsi. Turismiprojektid on jällegi äri arendamise vahendiks.

Kõrge konkurentsivõimelisusega piirkondades suunatakse meetmed lisandväärtuse tõstmisele ja rahvusvahelise konkurentsiga toimetulemisele. Lisaks sellele pakutakse

nõustamisteenuseid tootlikkuse ja ekspordivõimsuse tõstmiseks, teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ja info- ja arvutitehnoloogia infrastruktuuri parandamiseks.

RCOPi koostamisele ja selle ellurakendamisele on kulunud tohtu hulk üksikasjalikke ettevalmistusi. Raske on olnud, kuid nüüd kõik osa klapivad põnevate majandusarengute ja lisaks ka IPA raames teostatavate edaspidiste projektide hindamisvahendite loomiseks.

Lisateavet:

<http://ipa.stb.gov.tr>

Ühinemiseelse struktuuripoliitika rahastamisvahend töös Horvaatias:
38 km Vinkovci–Tovarniku raudtee ajakohastamine.

ISPA Horvaatias

Vinkovci – Tovarnik – riigipiiri raudtee ennistuseni

Kogumaksumus: 90 913 000 eurot
ELi panus: 28 789 180 eurot

Horvaatia raudtee ennistusprojekt uuendab 38 km raudteed Vinkovcist Tovarniku ja Serbiaga riigipiirini. Raudtee on osa üleeuroopalise transpordivõrgu (TEN-T, Trans-European Transport Network) transpordikoridorist X, mis viib Austriast Salzburgist Kreekasse Thessalonikisse. Investeeringud ennistavad ja parandavad kahe rajaga raudtee infrastruktuuri, elektrifitseerimist, signaalisüsteemi, raudteeületuskohti, sidevahendeid ja marsruudile jäävaid jaamasid. Pärast eeldatavat tööde valmimiskuupäeva detsembris 2009 kiireneb sellel raudteelõigul liini kiirus (120 km/h kiiruseni 160 km/h) ning vastab täielikult rahvusvahelistele tehnilistele standarditele. Lisaks täiendavale liinivõimsusele on uuenduse tulemuseks reisijate- ja kaubaveo suurenemine transpordikoridoris X ning sõiduaegade, avariiohtude, käitamiskulude ning korrashoiukulude vähenemine.

Rahastamise ja alltöövõtu keskkus,
Rahandusministeerium, Zagreb
cfcu@mfin.hr

ISPA Rumeenias

Teedevõrk: ringtee ehitamine Sibiu linnast möödasõiduks

Kogumaksumus: 100 787 050 eurot
ELi panus: 67 890 750 eurot

Sibiu linna ümber 14,8 km pikkuse ringtee ehitamine eemaldab liikluskitsaskoha maantee nr 7 Sebesi ja Sibiu vahelisel 55 km pikkusel teelõigul. Antud kiirtee kujutab endast üleeuroopalise transpordivõrgu (TEN-T, Trans-European Transport Network) transpordikoridori IV põhjapoolset haru, mis viib Ungari piirilt Sibiusse ja sealt edasi Bukaresti, ühinedes riikliku maanteega nr 1 Sibiuist mahasõidul. Ringtee vastab üleeuroopaliste kiirteede standarditele, võimaldab kiirusi kuni 100 km/h ning vähendab aastaks 2020 transiidi sõiduaegu ligikaudu 50% võrra. Investeeringud parandavad ka liiklusohutust ja vähendavad õhu- ning müraareostust. Lisaks võivad säästud sõidutee korrashoiu pealt ning käitamiskulude kokkuhoidu anda ligikaudu 20% majanduslikku tootlust.

Riiklik teedevõrgu valitsus, Bukarest
ispa@andnet.ro

ISPA Rumeenias

Integreeritud jäätmehooldus Bacău vallas ja ümbruskonnas

Kogumaksumus: 20 500 000 eurot
ELi panus: 15 000 000 eurot

Paranenud rahvatervis ja ohutus ning vähenenud õhu-, vee- ja pinnasereostus on osad hüvedest, mis saadakse integreeritud jäätmehooldussüsteemi ehitamisest Rumeeniasse Bacău valda ja 18 ümbritsevasse omavalitsusüksusse. Konkreetselt puudutavad investeeringud tahkete jäätmete kogumist ja jäätmete kõrvaldamist. Plaanide hulka kuulub uue jäätmete matmispaiga arendamine olemasolevast maapinnatasandist kõrgemale (kogupindalaga 32 ha) ja lisaks ka kuivade ringlussevõetavate jäätmete, orgaaniliste jäätmete valikkogumist komposteerimiseks ja jäätmejäädikeks. Valla olemasolev jäätmete matmispaik ja küla prügilad suletakse. Integreeritud jäätmehooldussüsteem – eeldatava valmimiskuupäevaga detsembris 2010 – vastab täielikult vastavatele ELi ja riikliku jäätmehooldusseadusandluse nõudmistele.

Rahastamise ja alltöövõtu keskkus,
Riigirahanduse ministeerium, Bukarest
carmenrosu@cfcu.ro

ISPA Bulgaarias

Üle Doonau jõe Vidini–Calafati piiriülese maantee/raudteesilla ehitamine

Kogumaksumus: 234 245 036 eurot
ELi panus: 70 000 000 eurot

Projekt hõlmab üleeuroopalise transpordivõrgu (TEN-T, Trans-European Transport Network) IV transpordikoridori ääres asuva uue kombineeritud maantee- ja raudteesilla ehitamist üle Doonau jõe Vidini, Bulgaaria, ja Calafati, Rumeenia, vahele. Piiriülene sild sildega 180 meetrit ja kogupikkusega kuni 1440 meetrit maantee puhul (2480 meetrit raudtee puhul) annab panuse Rumeenia ja Bulgaaria maantee- ja raudteeliikluse kasvu ning Bulgaaria maantee- ja raudteevõrku integreerimisse TEN-Tga. Ühendus hõlbustab veel Kagu-Euroopa ja Türgi ning Kesk-Euroopa vahelise liikluse ja kaubanduse kasvu. Lisaks aitavad investeeringud genereerida majanduskasvu, tööhõivet ja ajasääste kaugliiklusele maanteedele ning samuti vähendada käitamiskulusid.

Teede- ja Sideministeerium, Sofia
<http://www.mtc.government.bg/>

Bulgaaria ja endine Jugoslaavia Makedoonia Vabariik näitavad teed piiriüleses koostöös

Bulgaaria ja endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigi vahelise piiri lähedal kõrvalistes mägiregioonides on koostöö juba edukas olnud.

Piiriülese koostöö (CBC, Cross-border co-operation) projektid on tõestanud oma väärtust pika aja jooksul ning nüüd hakkab ühinemiseelse rahastamisvahendi 2007–2013 (IPA, Instrument for Pre-accession Assistance) raames võtma ilmet uus põlvkond projekte.

Esimene programm, mille Euroopa Komisjon 14. detsembril 2007 kinnitas, oli Bulgaaria ja endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigi vahel. Selle proaktiivne lähenemine kajastab partnerriikide meeskondade ühist tööd, suurepärasest koordineerimist ning sihikindlust teel esinevatest väljakutsetest jagusaamiseks.

Programm on osaliselt 2003. aastal ELi välispiiride algatuse kaudu arendatud olemasolevate suhete loogiliseks jätkuks ning jätkus naabusprogrammi

kaudu. Samal ajal on see tõendiks uuest etapist kahe riigi vaheliste sidemete hoidmisest.

CBC projektid rajanevad suurel nägemusel laiema Euroopa koostöö ja integratsiooni rajamisest, mis omakorda saavutab piiriäärsetes regioonides jätkusuutliku arengu. Põhiprioriteetideks on majanduslik areng, sotsiaalne ühtekuuluvus ja elukvaliteedi parandamine. Regionaalsete tasakaalustamatuste vähendamise saavad inimesed mõlemal pool piiri kasu ning regioonid üldiselt muutuvad tugevamaks.

Võtmefaktid ja -näitajad

Selle suure nägemuse taga seisab programmielarve 7 756 038 eurot, sealhulgas 6 592 632 eurot ELi rahastamist ning 1 163 406 eurot mõlema maa riiklikku kaasrahastamist.

Põgus pilk naabusprogrammile

Naabusprogrammi raames rakendati edukalt ellu väga mitmesuguseid projekte. Siinkohal paar näidet paljudest.

Integreeritud projekt „Piire pole tarvis” käis Simitly’ ja Karbintsi linnavalitsuste vahel. Ühistegevused võeti kasutusele tervisekaitse valdkonnas ja piiriülese regiooni noorte elukvaliteedi parandamisel. See on jätkuvaks näiteks mõlema kohaliku asutuse poolt teostatavast integreeritud tööst.

Teine projekt nimega „Mäed võtavad käest kinni” andis jätkusuutlikke tulemusi loodus-, kultuuri- ja ajalooliste ressursside uute haldamis- ja arendamisviiside kaudu. See käis Dupnitsa ja Kriva Palanka linnavalitsuste vahel ning uuendas täiendavat RILA ja Kochani projekti.

Programmi eesmärgiks on parandada elatustasemeid majandus- ja sotsiaaltegevustes laiemas osalemise kaudu ning tõsta sissetulekuid piirkondades, mis on tihti väga kõrvalised. Programm hakkab toetama projekte ka piiriülestes majandustes, kus uued investeeringud on võtmeks kõikidele kohalikele kogukondadele hüvesid loovate prioriteetsete sektorite kasvuks. Ühesõnaga ootavad partnerriigid, et nende koostööprojektid tekitavad uusi majandustegevusi ning terve majanduspiirkonna mitmekesisustumist. CBC programmiga kaetav piirkond on 18 736 km² ja 1 065 605 inimesest koosneva elanikkonnaga mõlemal pool piiri.

Võimalikud kasusaajad on rajoonid, linnavalitsused, haridus- ja teadusinstituutsioonid, ärikojad, keskvalitsused ja kõik nende organitega seotud. Kasutada olevad vahendid võimaldavad tugevdada väljakujunenud partnerlussuhetel ja püsivõrgustikel, luua uusi ning rõhutada ühisalgatusi. Meetmete formaalsust kõrvale jättes on julgustav mõelda, kuidas reaalsed inimesed erinevatest organisatsioonidest ja kogukondadest koos saavutatavate eesmärkidega ühinevad.

Jätkusuutlikkuseta tulevikku pole

Majanduslik tulu iseenesest oleks tühi, kui see ei tagaks ka jätkusuutlikku kasvu ja piiräärsete regioonide võtmevara moodustavate loodus- ning kultuuriressursside säilitamist ja arendamist. Jätkusuutlikel projektidel on eriti helge tulevik turismisektoris, kus uued ärivõimalused võivad pakkuda ka kindlat „rohelist” arvestatavust.

Tulevikuks kõik valmis

13. märtsil 2008 toimus Bulgaarias Kyustendilis esimene ühiskontrollikomitee nõupidamine. Üritusel viibis kohal 53 osalejat, programmi kaasatud kohalikest kuni riiklikest asutustest kuni sotsiaal-majanduslike partnerite ning võimalike projektikandidaatideni välja.

Programmi tegelik algus – esimene ettepanekute kutse – käivitub 2008. aasta viimase kvartali jooksul, kui kandidaadid saavad saata oma projektide ettepanekud Kyustendili sekretariaati.

Projektide ja lõppkokkuvõttes programmi edu on kohalike inimeste kätes ning sõltub suuresti professionaalide tahtest teha asju koos ning evida tulevikust ühist nägemust.

Majandusareng, sotsiaalne ühtekuuluvus ja elukvaliteedi parandamine on piiriülese koostöö projektide peamisteks prioriteetideks.

<http://www.ccre.org/>

Kolmekümne seitsme riigi 50 riikliku ühenduse, linna, valla ja regiooni esindamise ülesannetes vahetab Euroopa Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsuste Nõukogu (CEMR, Council of European Municipalities and Regions) regulaarselt kogu Euroopas kohalikul ja regionaalsel tasandil kogemusi. 9. septembril korraldas CEMR „Kohalike omavalitsuste päeva”, milles osales Linnade ja Kohalike Omavalitsuste Liit (UCLG, United Cities and Local Government), Rahvusvaheline Veeühendus (IWA, International Water Association) ning Rahvusvaheline Doo-nau Valgla Vesirajatiste Ühendus (IWAD, International Association of Waterworks in the Danube Catchment Area). Kahepäevane konverents käsitles väljakutseid ja muutuvaid olusid, millega kohalikul ja regionaalsel omavalitsused veeteenuste korraldamisel peavad kokku puutuma, tuues suurest hulgast riikidest ja organisatsioonidest veekvaliteedi tipptasandil haldamise valdkonnas kokku asjatundjaid ja esinejaid.

<http://www.interact-eu.net/>

INTERACTi programm on hiljaaegu käivitanud uue, uuendatud ja ümberkorraldatud sisuga kodulehe. Leht sisaldab täisülevaadet Euroopa territoriaalkoostööst 2007–2013 programmeerimisperioodil ning selle keskmes on INTERACTis kaetavad põhiteemad. Koos URBACT II programmi ja Euroopa ruumilise planeerimise vaatlusvõrguga (ESPON, European Spatial Planning Observation Network), on INTERACT üks kolmest võrgustikuprogrammist, mis on osaks Euroopa territoriaalse koostöö eesmärgi regionidevahelise koostöö komponendist. Selle põhieesmärk on edendada ja toetada Euroopa territoriaalse koostöö programme aastail 2007–2013.

<http://www.growthcommission.org/>

Arengumaad suudavad saavutada jätkusuutlikku ja võrdset kasvu, kui nad suudavad täielikult kasu saada maailmamajandusest ning neil on pühendunud juhtkond. Need on mõned Maailmapanga egiidi all asutatud kasvu- ja arengukomisjoni avaldatud „Kasvuraporti” järeldustest. Dokument analüüsib 13 sõjajärgset kõrge kasvuga majandust ning iseloomustab lühidalt tegureid, mis nende edu seletada võivad. Kasvu- ja arengukomisjon, mille eesistuja on Nobeli laureaat Michael Spence, asutati aastal 2006 ning toob kokku peamiselt arengumaailmast 21 riigi-, äri ja poliitikat kujundavas sektoris tegevat inimest.

http://ec.europa.eu/regional_policy/international/index_en.htm

Inforegio koduleht sisaldab uut jaotist rahvusvaheliste suhete kohta, võttes arvesse üha kasvavat huvi ELi regionaalpoliitika vastu Euroopa Liidust väljaspool. Aastatel 2006 ja 2007 allkirjastas Euroopa Komisjoni regionaalpoliitika peadirektoraat vastastikuse mõistmise märgukirjad Brasiilia, Hiina ja Vene Föderatsiooniga, et käivitada regionaalpoliitikas struktureeritud dialooge. Struktureeritud dialoogidega püütakse edendada regionaalse poliitika rajamise ja elluviimise suhtes vastastikust mõistmist, teabevahetust ja parimaid tavasid. Kolmandatele riikidele ja MERCOSURi taoliste rahvusvaheliste organisatsioonidele huvipakkuvad ELi regionaalpoliitika tunnusoonte hulka käib liikmesriikide ja regioonide vaheliste rahaliste ressursside suunamine, geograafilised ja strateegilised eesmärgid ja lisaks ka ellurakendamissüsteemi erinevad mõõtmed.

„Regionide heaks töötades – ELi regionaalpoliitika 2007–2013”

Brošüür „Regionide heaks töötades – ELi regionaalpoliitika 2007–2013” on kättesaadav ühenduse kõikides keeltes. See 36-leheküljeline väljaanne selgitab, kuidas ELi regionaalpoliitika toimib ja kuidas ta toetab näiteks transporti, innovatsiooni, keskkonnakaitset arengut ja linnade arengut Euroopa regioonides ja linnades. Regioonidevaheline koostöö, programmide hindamine ja lisaks ka auditi, reguleerimis- ja avalike suhete nõuded on väljaandes kaetavad teised momendid. Arvud näitavad, kui palju raha (ELi vahendites) tulevatel aastatel 27 ELi liikmesriigis kulutatakse ja mille peale.

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/pres_en.htm

Direktoraat B 1 – kommunikatsioon, teave, suhted kolmandate riikidega
Raphaël Goulet
Avenue de Tervuren 41, B-1040 Brussels
Faks (32-2) 29-66003
E-mail: regio-info@ec.europa.eu
Internet: http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm

ISSN 1725-8200

© Euroopa ühendused, 2008
Taasesitamist lubatakse tingimusel, et allikas tehakse teatavaks

Trükitud Belgias

EUROOPA ÜHENDUSTE AMETLIKE VÄLJAANNETE TALITUS
L-2985 Luxembourg

Väljaannete talitus
Publications.europa.eu